

Országos Találmányi Hivatal elnöke
Ipari miniszter
Mezőgazdasági és Élelmezésügyi miniszter
Igazságügyminiszter
Eln.: 88/1989.

E L Ő T E R J E S Z T É S

A Minisztertanács részére

az iparjogvédelmi mechanizmus továbbfejlesztéséről

Egyetért:

BM	Laczkó László
HM	Mórocz Lajos
KeM	Dunai Imre
KÖHÉM	Udvari László
KVM	Zsuffa Ervin
MM	Manherz Károly
SZEM	Kökény Mihály
OT	Harsányi Imre
PM	Varga Béla
KNEB	Csáki Gyula
Legf. Bir.	Nagy Gábor
Legf. Ü.	Szabó István
ÁBMH	Halmos Csaba
MNB	Bódy László
OÁH	Csepi Lajos
OMFB	Geleji Frigyes
KSH	Barta Barnabás
MTA	Láng István
OMMF	Sólyom Ferenc
KIOSZ	Fischer Pál
MGK	Zányi Jenő
MIE	Lontai Endre
OKISZ	Strack János
SZÖVOSZ	Szilvasán Pál
TOT	Lehoczki Mihály
SZOT	Szalay Ferenc
MTV	Bereczky Gyula

I.

A Minisztertanács 3002/1989. sz. határozata a találmányok és újítások hasznosulásáról 2. pontjában előírta, hogy a fejlett, köztük az EGK-ba tömörült tőkés országokkal folytatott gazdasági együttműködés fejlesztésével összhangban indokolt szakmai vitára bocsátani és kormányzati döntésre előkészíteni az iparjogvédelmi mechanizmus továbbfejlesztését. Ennek keretében a termékoltalom vegyiparban és élelmiszeriparban történő bevezetésén, valamint az egyéb új iparjogvédelmi formák jogi szabályozásán túl szükséges a korszerűsítésnek a magyar gazdaságra gyakorolt hatását is bemutatni.

Az iparjogvédelmi mechanizmus továbbfejlesztésének irányaira és ütemére vonatkozó koncepciót egészében és egyes részleteiben külön a tudományos és szakmai körök (ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, MTESZ, Magyar Iparjogvédelmi Egyesület szakosztályai, országos konferencia) megvitatták.

A termékoltalom vegyiparban történő bevezetéséről két tanulmány készült az Ipari Minisztérium megrendelése alapján, valamint az OMFB munkabizottsága keretében, amelyek feltárták a korszerűsítés várható hatását a magyar gazdaságra. A termékoltalom bevezetésének a mezőgazdasági ágazatra gyakorolt hatásáról a vállalatok megkeresése alapján felmérés készült.

Az előterjesztés a fentiekben jelzett szakmai viták, tanulmányok és felmérések alapján tesz javaslatot az iparjogvédelmi mechanizmus továbbfejlesztésével kapcsolatos kormányzati döntésekre.

A magyar iparjogvédelmi mechanizmus jogi-nemzetközi strukturája alapvonásaiban megfelel a piacgazdaság és a nemzet-

közi együttműködés követelményeinek, az iparjogvédelem egyes funkcióinak hatékonyabb érvényesítése azonban szükségessé teszi a továbbfejlesztést.

E törekvések megnövelik az iparjogvédelem intézményeinek jelentőségét, mivel azok a piaci áru szellemi értékkomponenseit - az új termék tartalmát meghatározó műszaki-innovációs ismereteket (találmány, know-how), külső, esztétikai kialakítását (ipari minta) és a gyártó, forgalmazó jó hírnevét jelképező megjelöléseket (védjegy, földrajzi név) - oltalmazzák, ösztönzik, illetve nemzetközileg kialakult jogi kereteket nyújtanak azok megszerzéséhez, értékesítéséhez, közös vállalkozásba adásukhoz.

A műszaki kreativitás és az innovációs vállalkozókésztség előmozdítása, valamint a külföldiek szellemi javakhoz kapcsolódó beruházásainak serkentése érdekében az iparjogvédelmi mechanizmust a nemzetközi jogfejlődés eredményeinek figyelembevételével

- az oltalomban részesíthető alkotások,
- valamint egyes új oltalmi formák tekintetében szükséges korszerűsíteni.

II.

1/ A Polgári Törvénykönyv (Ptk.) reformja során a szellemi alkotásokhoz fűződő jogokról szóló rendelkezéseket a tulajdonjogi koncepció átértékelésével összhangban a szellemi tulajdon nemzetközileg elfogadott koncepciója figyelembevételével indokolt felülvizsgálni és módosítani.

A szellemi tulajdon fogalmának meghonosítása összhangot teremtene a Szellemi Tulajdon Világszervezetében (WIPO), a GATT-ban és más nemzetközi szervezetekben, illetve egyezmények-

ben használt terminológiával, s kifejezné Magyarország növekvő tiszteletét a szellemi javak iránt, amire a szellemi tulajdon eszméjének jelentős nemzetközi felértékelődése és a külföldi működőtőke megnyerésére irányuló erőfeszítések miatt feltétlenül szükség van.

Belső gondolkodási és szabályozási rendszerünkben mindez olyan modellváltást jelentene, amely a személyiségi jogok egyoldalú hangsúlyozása helyett a szellemi alkotásoknak a piacgazdaságban betöltött szerepén alapulna, s a szabályozás központjába a vállalkozót helyezve összhatásában az alkotók díjazására is biztosabb garanciát nyújtana.

2/ A know-how oltalom mint az ismeretvagyon oltalmának általános jogvédelmi formája napjainkban felértékelődik az iparjogvédelem hazai és nemzetközi rendszerében. Ezért a nemzetközi tapasztalatok és a bírói gyakorlat eredményei alapján - a szellemi tulajdon rendszerébe illesztve - a Ptk-nak a know-how védelmére vonatkozó szabályozását tovább kell fejleszteni.

Az oltalomnak ki kellene terjednie nemcsak a gazdasági, műszaki, szervezési, hanem bármilyen más (pl. orvosi, pedagógiai) ismeretre, ha az korlátozottan hozzáférhető (azaz nem tartozik a közkincs körébe) és vagyoni értéke van. A védelemnek a nemzetközi követelményeknek megfelelően a jogosulatlan hasznosítás, továbbadás, nyilvánossághozás ellen kellene irányulnia. Célszerű lenne kimondani az ismeret és tapasztalat átruházhatóságát, valamint azt, hogy a párhuzamosan, függetlenül kifejlesztővel szemben a know-how védelem nem hatályos.

A szolgálati találmányokra és az ujitásokra vonatkozó szabályok módosításával összefüggésben a szolgálati jogviszonyban alkotott know-how kapcsán - eltérő megállapodás hiányában - a munkáltatóval szembeni igények kizárására van szükség.

3/ Összhangban azzal a magyar külpolitikai törekvéssel, amely az együttműködést elmélyítő társult viszonyt kívánt kialakítani az Európai Gazdasági Közösséggel, meg kell vizsgálni Magyarország esetleges csatlakozásának feltételeit az európai szabadalmak engedélyezéséről szóló Müncheni Megállapodáshoz, valamint a WIPO keretében a szabadalmi jog harmonizálására előkészítés alatt lévő megállapodáshoz. A Müncheni Megállapodáshoz történő csatlakozás lehetővé tenné, hogy külföldi cégek az Európai Szabadalmi Hivatalon keresztül szerezzenek Magyarországra is kiterjedő un. európa-szabadalmat, ami a működőtőke bevonásához szükséges bizalmat növelné, az oltalmazási lehetőségeket bővitené.

A megállapodásokhoz való csatlakozásunk feltételezi a magyar szabadalmi jog továbbfejlesztését a szabadalmazható találmánynak mind a pozitív, mind pedig a negatív (kizáró) oltalmazhatósági kritériumai, valamint egyes további részlet-szabályok tekintetében.

A Közös Piac tagállamainak szabadalmi fejlődése, a WIPO keretében kötött Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT), továbbá a fejlett ipari országok üzleti körei által a GATT-ban előterjesztett követelések a szabadalmazható találmány három, egységesítettnek tekinthető (pozitív) kritériumát tartalmazzák: az újdonságot, az ipari alkalmazhatóságot és a nem nyilvánvalóságot. A szabadalmazható találmánynak a magyar szabadalmi törvénybe foglalt fogalmát ennek megfelelően kell módosítani.

4/ A vegyi termékeket, gyógyszereket, élelmiszereket a hagyományos szabadalmi elmélet arra hivatkozva zárta ki az oltalomból, hogy esetükben olyan kiemelkedő társadalmi jelentőségű találmányokról van szó, amelyeknek a monopolizálása nem kívánatos annak ellenére, hogy a pozitív oltalmi feltételek szempontjából szabadalmazhatók lennének. Az oltalomnak csak az előállítási eljárásra való korlátozása nyitva hagyta a termék

más, un. kerülő eljárással való előállításának lehetőségét és egyben az ilyen reprodukciós termékek gyártására érdekeltséget is teremtett.

A fejlett ipari országokban hosszabb-rövidebb ideig létezett a fenti termékoltalmi tilalom, idővel azonban fokozatosan megszűntették. Néhány kivételtől eltekintve napjainkban csak a szocialista és a fejlődő államok jogszabályai tartják fenn a termékoltalomra vonatkozó kizáró rendelkezéseket. Figyelmet érdemel, hogy a Szovjetunió szabadalmi törvényének módosítására vonatkozó tervezetekben is felmerült a termékoltalom bevezetésének gondolata.

A Szellemi Tulajdon Világszervezete keretében a szabadalmi jog egyes rendelkezéseinek összehangolása tárgyában folyó munkálatok eredményeként létrehozni kívánt nemzetközi szerződés tervezetének egyik lényeges pontja, hogy a szerződő államok meghatározott türelmi időt (10 évet) követően eltörlik a kizárásra vonatkozó szabályokat, és valamennyi lehetséges oltalmi tárgyra engedélyeznek szabadalmat. Ezt a követelményt a GATT-ban is megfogalmazták a fejlett ipari országok üzleti körei. A nemzetközi fejlődés tendenciája tehát egyértelműen a termékoltalom általánossá válásának irányába mutat. E tendencia mellett az eljárási szabadalmi rendszer elveszti nemzetközi "szalonképességét", gátolhatja a külföldi működőtőke találmányokkal összefüggő beruházásait, zavarhatja a külgazdasági kapcsolatokat, a nemzetközi együttműködést. A termékoltalom bevezetése ezért elsődlegesen nem iparjogvédelmi, hanem gazdaságpolitikai, nemzetközi együttműködési kérdés.

A termékoltalom tervezett bevezetésének a mezőgazdasági és élelmezésügyi ágazatra gyakorolt hatásáról készült felmérés szerint a megkérdezett vállalatok döntő többsége indokoltnak tartja a termékoltalom bevezetését. A termékoltalom be-

vezetése azonban még intenzívebb gazdasági fejlesztést és a versenyképes termékszerkezet kialakítását, a kutatásra fordított pénzeszközök növelését követeli meg. A termékoltalom hiánya viszont előbb vagy utóbb gátolná a nyugati piaci kapcsolataink alakítását és mind népgazdasági, mind iparági szinten akadályozná a versenyképességünket.

A termékoltalom bevezetése a vegyiparban, ezen belül elsősorban a gyógyszeriparban - amint ezt az erre vonatkozó tanulmányok feltárták - csak megfelelő előkészítést követően, jelentős anyagi ráfordítások árán és a kutatás-fejlesztési, valamint az értékesítési szervezet célirányos átalakulása után lehetséges, amelyek révén a termelésben jelentős arányt képviselő reprodukciós termékek originális és licenc termékekkel válthatók fel.

Iparjogvédelmi szempontból a magyar szabadalmi jogot várhatóan már a 90-es évek első felében összhangba kell hozni a Szellemi Tulajdon Világszervezete keretében a szabadalmi jog harmonizálása tárgyában kidolgozás alatt álló Szerződéssel, s ennek keretében felül kell vizsgálni és várhatóan a 90-es évek végére fel kell oldani a gyógyszerek, vegyi uton előállított termékek, élelmiszerek termékoltalmának tilalmára vonatkozó rendelkezéseket. Ezért a felülvizsgálatot illetve a termékoltalmi tilalom feloldását indokolt a Szerződés hatálybalépéséhez igazodóan, de legkésőbb 1999 december 31-ig előirányozni.

A termékoltalom bevezetésének pénzügyi, kutatási-fejlesztési, szervezeti és egyéb feltételeit azonban folyamatosan meg kell teremteni. Indokolt továbbá már a következő két évben megvizsgálni, hogy a feltételek alakulásától - különösen a nemzetközi együttműködéstől, a külföldi tőkebevonástól - függően van-e lehetőség a termékoltalmi rendszernek már a 90-es évek első felében való bevezetésére. Ennek keretében indokolt tárgyalásokat folytatni a gyógyszeripari termékoltalom bevezeté-

sében leginkább érdekelt külföldi államok illetékes szerveivel annak megállapítására, hogy milyen módon segíthetik elő a magyar gyógyszeriparnak a termékoltsági rendszerre való áttérését.

Speciális problémát jelentenek az oltalomból való kizárás körében a mikroorganizmus törzsek és az egyéb biológiai találmányok.

A WIPO-ban tárgyalt egyezménytervezetekben, a fejlett ipari országok üzleti köreinek a GATT keretében előterjesztett követeléseiben, az új szovjet szabadalmi törvény tervezetében is maguknak a mikroorganizmus törzseknek, mint termékeknek az oltalmazása jelenik meg követelményként.

A magyar szabadalmi törvény nem tartalmaz speciális kizáró szabályt a mikroorganizmus törzsek és a genetikai köztes termékek oltalmára. A joggyakorlat azonban a mikroorganizmusokat és az általuk termelt anyagokat termék mivoltuk miatt a vegyi úton előállított termékek, gyógyszerek, emberi és állati ételmezésre szolgáló termékek analógiájára kizárja az oltalomból, és csak az előállítási, felhasználási eljárásaikra adható szabadalom.

A termékoltsággal való szoros összefüggés miatt célszerű a mikroorganizmusok oltalmát érintő vizsgálatokat a termékoltsági bevezetésére vonatkozókkal párhuzamosan folytatni, különös tekintettel arra, hogy a továbblépés mellett, illetve ellen szóló érvek lényegében megegyeznek a termékoltsággal kapcsolatban felmerülővel.

A nemzetközi jogfejlődéshez való igazodásunk - a WIPO keretében a szabadalmi jog harmonizálására irányuló munkálatokkal összefüggésben - szükségessé teszi szabadalmi jogunk továbbfejlesztését különösen az újdonságrontással kapcsolatos türelmi idő bevezetése, a szabadalmi oltalom terjedelmének ki-

terjesztő értelmezése (ekvivalencia elv) és más anyagi jogi vagy eljárásjogi kérdések tekintetében is.

III.

1/ A műszaki fejlődés egyes új eredményeinek oltalma nem oldható meg a hagyományos szabadalmi rendszerben. Ezek közé tartoznak az integrált áramkörök. A technika fejlődése ugyanis ezen a műszaki területen nem eredményez szükségszerűen szabadalmi jogi értelemben vett újdonságokat, azaz az integrált áramkörök a szabadalmazhatóság feltételei közül az újdonság követelményének általában nem felelnek meg, s ezért ezek az egyébként jelentős műszaki megoldások kívül rekednek a szabadalmazhatóság körén. Oltalmazásuk a szerzői jog eszközeivel sem oldható meg - még a számítógépi programokra vonatkozó védelem analógiája alapján sem -, mert az integrált áramkör több és más, mint az általa adott esetben tárolt számítógépi program.

Ezért a fejlett tőkés országokban az elmúlt években olyan jogszabályokat alkottak, amelyek az integrált áramköröket önálló, sajátos, új oltalmi forma hatálya alá vonták. A WIPO-ban 1985. óta folyó munka eredményeként 1989. májusában Washingtonban diplomáciai konferencián nemzetközi szerződést fogadtak el az integrált áramkörök védelméről. A szerződés célja, hogy megfelelően hatékony és a szerződő államok vonatkozásában egységes intézkedések alakuljanak ki az integrált áramkörök jogosulatlan másolása és az azokat tartalmazó áruk jogosulatlan forgalombahozatala ellen.

E nemzetközi szerződés alapján, valamint a mikroelektronikai alkatrészek, technológiák és alapanyagok kutatásának és fejlesztésének meggyorsítására és a nemzetközi együttműködés fejlesztésére irányuló hazai erőfeszítésekkel összhangban, az együttműködési készség és bizalom növelése érdekében az integrált áramkörök sui generis jogi oltalmának lehetőségét meg kell teremteni.

2/ Iparjogvédelmi mechanizmusunk hatékonyságát és vonzóerejét növelheti oltalmi formáinknak a használati mintaoltalom bevezetése révén történő gazdagítása, amely elsősorban a kisebb, mozgékonyabb vállalkozások érdekeit szolgálja.

Jelenleg 38 országban van használati mintaoltalom (pl. Japánban, az NSZK-ban, Kínában, Lengyelországban). A használati mintaoltalom szervesen illeszkedik az univerzális és a regionális iparjogvédelmi egyezmények rendszerébe.

A használati mintaoltalom alapvetően a szabadalmazható találmány színvonalát el nem érő műszaki megoldások oltalma és a gyorsan, egyszerűen, olcsón lefolytatható oltalomszerzési eljárás iránti kettős szükséglet kielégítésére alkalmas. Egyrészt azáltal, hogy oltalmat nyújt a munkaeszközök és a használati tárgyak vagy általában a termékek műszaki megoldáson alapuló új szerkezetére, kialakítására, elrendezésére akkor is, ha azok a szabadalmazhatóság szintjét nem érik el; másrészt azáltal, hogy az oltalom általában gyorsabban és egyszerűbben szerezhető meg, mint a szabadalmak esetében.

IV.

1/ Az iparjogvédelmi mechanizmus hatékony működéséhez a szervezeti-intézményi feltételek megteremtése, illetve továbbfejlesztése is szükséges.

Ennek keretében kerülhet sor:

- a bírósági rendszer reformja kapcsán a szakmai hozzáértést intézményesen garantáló országos illetékességű szabadalmi bírósági szakosítás kialakítására;

- a jogi képviseleti rendszer továbbfejlesztésével összhangban a külföldi vonatkozású iparjogvédelmi ügyek intézésével összefüggő monopolhelyzetek eltörlésére és a szabadalmi

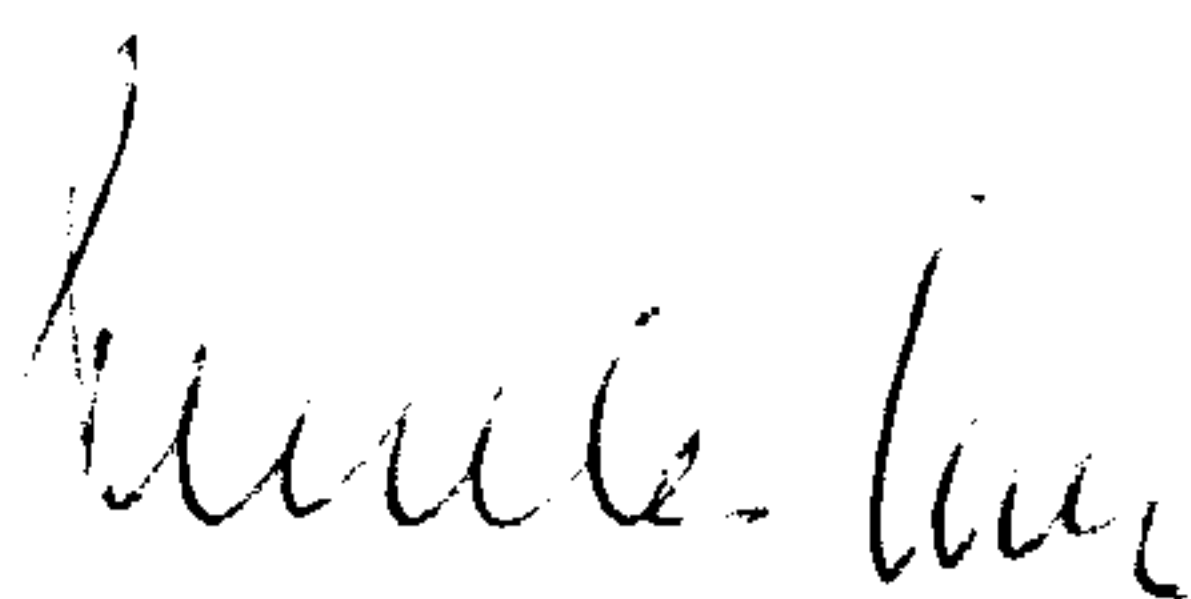
ügyvivői tevékenység kereteinek bővítésére különféle társult formák (ügyvédekkel, jogtanácsosokkal vagy más ügyvivőkkel azonos jogállás mellett vagy alkalmazotti viszonyban) vagy magánügyvivői tevékenység lehetővé tételével.

2/ Meg kell őrizni a KGST piachoz fűződő iparjogvédelmi kapcsolatokban rejlő értékeket. Ennek során törekedni kell arra, hogy a KGST tagországok szorosabb - de más országoktól nem elkülönülő - integrációs együttműködése a szabadalmi forma alapján és a Szellemi Tulajdon Világszervezete keretében funkcionáló nemzetközi szerződések, különösen a Szabadalmi Együttműködési Szerződés (PCT), a mikroorganizmusok szabadalmi eljárás céljából való letétbe helyezése tárgyában kötött Budapesti Szerződés és az új növényfajták oltalmára vonatkozó Egyezmény rendelkezéseihez valamennyi KGST tagország által való csatlakozás révén valósuljon meg.

Határozati javaslat

A Minisztertanács az iparjogvédelmi mechanizmus továbbfejlesztéséről előterjesztett határozattervezetet elfogadja.

B u d a p e s t, 1989. szeptember " "

/ Dr. Pusztai Gyula /
az Országos Találmányi Hivatal
elnöke

/ Horváth Ferenc /
ipari miniszter

/ Dr. Hütter Csaba /
mezőgazdasági és élelmezésügyi
miniszter

/ Dr. Kulcsár Kálmán /
igazságügyminiszter

A Minisztertanács ...../1989. sz. határozata
az iparjogvédelmi mechanizmus tovább-
fejlesztéséről

A Minisztertanács elfogadja az Országos Találmányi Hivatal elnökének, az ipari miniszternek, a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszternek és az igazságügyminiszternek az iparjogvédelmi mechanizmus továbbfejlesztéséről szóló előterjesztését.

1/ A Polgári Törvénykönyv felülvizsgálata kapcsán a nemzetközi gyakorlat követelményeinek figyelembevételével indokolt továbbfejleszteni a szellemi alkotások és azon belül a műszaki, szervezési, gazdasági ismeretek (know-how) oltalmának szabályozását.

Felelős: igazságügyminiszter,
az OTH elnöke

Határidő: a Ptk. felülvizsgálata keretében

2/ Az Európai Gazdasági Közösséggel folytatott gazdasági együttműködés fejlesztésével összhangban meg kell vizsgálni Magyarország esetleges csatlakozásának feltételeit az európai szabadalmak engedélyezéséről szóló Müncheni Megállapodáshoz.

Felelős: az OTH elnöke,
kereskedelmi miniszter

Határidő: 1990. június 30.

3/ A magyar szabadalmi jogot összhangba kell hozni a Szellemi Tulajdon Világszervezete keretében a szabadalmi jog harmonizálása tárgyában kidolgozás alatt álló szerződéssel, ennek keretében felül kell vizsgálni a gyógyszerek, vegyi uton előállított termékek, élelmiszerek, mikroorganizmusok termékoztalmának tilalmára vonatkozó rendelkezéseket.

Felelős: az OTH elnöke,
igazságügyminiszter

Határidő: a szabadalmi jog harmonizálására kötendő Szerződés hatálybalépéséhez igazodóan, legkésőbb 1999. december 31.

4/ Meg kell vizsgálni milyen állami eszközökkel lehet elősegíteni az érintett iparágak tekintetében a termékek szabadalmi oltalmának bevezetését.

Felelős: ipari miniszter,
mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter,
pénzügyminiszter,
az OMFB elnöke

Határidő: a 3/ pontban megjelölt határidőhöz igazodóan

5/ Meg kell vizsgálni - elsősorban a nemzetközi együttműködéstől függően - milyen feltételek differenciált biztosítása segítheti elő a termékoztalmi rendszernek már az 1990-es évek első felében való bevezetését.

Felelős: ipari miniszter,
mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter,
pénzügyminiszter,
az OMFB elnöke

Határidő: 1991. december 31.

6/ A műszaki fejlesztés egyes eredményeinek hatékonyabb védelme érdekében ki kell dolgozni

- az integrált áramkörökre vonatkozó szellemi tulajdon védelméről szóló jogszabály tervezetét,

- a használati minták jogi oltalmára vonatkozó jogszabály tervezetét.

Felelős: az OTH elnöke,
igazságügyminiszter

Határidő: 1990. december 31.